

גמילה מוקדמת חוסכת

העלייה המסחררת במחירים של תחליפי החלב מאלצת את המגדלים לבחון דרכים חליפיות לחסוך בהוצאות הזנת היונקים. אחת הדרכים שנבחנות היא קיצור תקופת הגמילה ופיתוח מוקדם יותר של הכרס לעיכול מזונות משקיים. הנושא נבחן בארצות הברית, האומנם ניתן לקצר?

הקדמה

בסקר שנערך בקרב רפתות בארה"ב נמצא ש-70% מהיונקים נגמלים בגיל 7 שבועות או יותר, בזמן ש-25% מהם נגמלים בגיל 9 שבועות או יותר. יונק שכרסו מפותחת דיה, מסוגל פיזיולוגית להיגמל מחלב בגיל 3 שבועות. זה מסביר את העניין להקדים את מועד הגמילה, כדי לחסוך בהוצאות ההזנה והעבודה הכרוכות בגידול. גמילה מוקדמת אינה נושא חדש, אך בתקופה שבה מחירי החלב ותחליפי החלב, כה גבוהים, כדאי לערוך בדיקה מחודשת.

התפתחות הפפילות ואת פעילות הכרס. רצוי להשקיע מאמץ בלימוד היונק כיצד לאכול את הסטרטר בגיל צעיר ביותר.

התצפיות

נערכו שתי תצפיות באוניברסיטת פנסילבניה אשר בחנו את השפעת מועד הגמילה על ביצועי היונק. בניסוי הראשון קיבלו היונקים תחליף חלב פעמיים ביום, בניסוי השני קיבלו תחליף חלב פעמיים ביום עד גיל שבועיים ולאחר מכן פעם ביום בלבד. קבוצה של 124 יונקים (זכרים ונקבות) נגמלו בגיל 5,4,3 ו-6 שבועות. עבודות קודמות לא הראו הבדלים בין 6 ל-8 שבועות. תחליף החלב הכיל 22% ח"כ ו-15% שומן, הוא הוזן במהלך הניסוי בשיעור של 10% ממשקל הגוף בלידה, בשבוע האחרון הורדה כמותו למחצית.

תוצאות

תוצאות הניסויים מראות שמשקל הגוף בגיל 8 שבועות היה זהה בכלל היונקים, ללא קשר לטיפול (74.5 ק"ג). פירוש, שהיונקים כמעט הכפילו את משקל הלידה. נתון זה מהווה אמת מידה טובה לממשק הגידול. גם מדדי הגובה היו זהים: 83.8 ס"מ גובה מפרקת ו-88.9 ס"מ גובה המתן.

מכיוון שהיונקים שנגמלו בגיל 3 שבועות, לא צרכו מספיק מזון מרוכז בשבוע האחרון לפני הגמילה, הם קיבלו את הסטרטר באופן ידני ופרטני. מסיבה זו (תוספת עבודה וטיפול מיוחד, או סיכוי לכך שצריכת המזון היבש תהיה נמוכה מהרצוי) ובכדי להיות בטוח לחלוטין שהכרס מפותחת דיה, לא מומלץ לגמול ב-3 שבועות. לעומת זאת, גמילה ב-4 שבועות, בממשק טוב ומעולה, נראית הגיונית.

לא נמצאו הבדלים במדדים בריאותיים בין הטיפולים. ב"ספר העדר" נבדק, האם מועד הגמילה השפיע על הגיל בהמלטה הראשונה, או על תנובת החלב בתחלובה הראשונה. לבחינת הנושא נבחרו 40 עגלות (אשר חולקו על"פ אומדני הורשה לתנובת שומן). נמצא שכל העגלות

התפתחות הכרס אורכת כ-3 עד 4 שבועות, מרגע התחלת אספקת המזון המרוכז, ונראה, שככל שנקדים בהגשת המזון היבש המרוכז (מיד לאחר ההמלטה), כך נרז את התפתחות הפפילות ואת פעילות הכרס. רצוי להשקיע מאמץ בלימוד היונק כיצד לאכול את הסטרטר בגיל צעיר ביותר

הזנת היונקים בתערובת סטרטר או במזון מרוכז חשובה וחיונית, מכיוון שתסיסת מזונות מרוכזים משמשת כמקור אנרגיה זמינה לאפיטל בדופן הכרס ומעודדת התפתחות הפפילות בכרס. המשמעות של כרס מפותחת בשלב מוקדם, היא יונק מעלה גרה שמסוגל לעכל מספוא גס, מוצרי לוואי וגרעיניים. גורם אשר ישפיע חיובית על ביצועי הגדילה.

התפתחות הכרס אורכת כ-3 עד 4 שבועות, מרגע התחלת אספקת המזון המרוכז, ונראה, שככל שנקדים בהגשת המזון היבש המרוכז (מיד לאחר ההמלטה), כך נרז את

* מתוך מאמר של C. Joones וחוב' שהתפרסם ביולי 2007 Hoard's Dairyman-ב

יונקייה באזור קורנל ארצות הברית

המליטו בגיל 23.4 חודש. לא נמצא הבדל בתנובת החלב (מתוקן ל-305 יום), בשיעור השומן והחלבון, בין הטיפולים - 13,649 ק"ג, 3.83%, 3.0% בהתאמה.

צריכת סטרטר והתפתחות הכרס הם קריטריונים נכונים לקביעת מועד הגמילה. גמילה מוקדמת חוסכת כסף מבלי לפגוע בביצועי העגלה ובייצור החלב בתחלובה הראשונה

הכותבים ממליצים, אם כך, לגמול ב-4-5 שבועות. חשוב להקפיד על ממשק מעולה (איכות וכמות קולוסטרום, שטח מחייה, היגיינה, אורור, איכות הסטרטר, לחות ורטיבות, ריפוד, מניעת תנאי עקה), כל זה, על מנת להבטיח התפתחות תקינה ומהירה של הכרס. הם ממליצים להשתמש בפרמטר של צריכת מזון יבש ליום לקראת הגמילה.

היומית, חשוב לגמול באופן הדרגתי ולשמור על הרכב סטרטר קבוע, לפני ואחרי הגמילה. ניתן לשלב חציר איכותי לאחר הגמילה בגיל 6-7

מבחינתם עגל שצורך 0.9 ק"ג סטרטר ליום במשך 3 ימים רצופים ניתן לגמול מתחליף החלב. יש צורך לעקוב אחר צריכת המזון

**תכנון, ניהול ופיקוח
בהקמת רפתות בארץ ובחו"ל**

מהנדס אבנר הורביץ
באר-טוביה 83815 טל. 08-8602272
avner@agroplan-il.com

AgroPlan אגרו

התמחות בתכנון מבנים חקלאיים

מלונה יפהפיה ברפת מבוא חורון

שבועות. רצוי לחכות שבוע נוסף במלונה או בכלוב, לפני העברתו של היונק הגמול לקבוצה ולהימנע מהזרקות ומהורדת קרניים בתקופה זו, על מנת להוריד כל גורם עקה אפשרי. להערכתם, במחירים הנוכחים של אבקות החלב, ההבדל בין גמילה ב-4 לעומת 8 שבועות יכול להסתכם בחיסכון של כ-55\$ לעגל.

סיכום

לדעת הכותבים "מסורת" לא מהווה בסיס טוב לקבלת החלטות ברפת, גם בנושא כמו מועד הגמילה.

צריכת סטרטר והתפתחות הכרס הם קריטריונים נכונים לקביעת מועד הגמילה. גמילה מוקדמת חוסכת כסף מבלי לפגוע בביצועי העגלה ובייצור החלב בתחלובה הראשונה.

ראוי להיכנס לשגרה של שקילת ולדות, לאחר הלידה ובגמילה, על מנת לבחון את מחשק הגידול ביונקיה, יעד של הכפלת משקל הלידה בזמן הגמילה הנו רצוי ומומלץ.

הערות המתרגם בהתייחס למסרים העיקריים בעבודה

- חשוב להתחיל לספק תערובת סטרטר, או בליל יונקים, בגיל מוקדם למרות הידיעה שצריכת המזון יבש בתקופה של השבועיים הראשונים היא נמוכה עד כ-100 גרם ח"י ליום (עדין וחוב' 2002).
- ראוי להיכנס לשגרה של שקילת ולדות, לאחר הלידה ובגמילה, על מנת לבחון את ממשק הגידול ביונקיה, יעד של הכפלת משקל הלידה בזמן הגמילה הנו רצוי ומומלץ.
- חשוב לחלק את התערובת סטרטר או בליל היונקים באופן יומיומי, על מנת להעריך את צריכת המזון היומית, לספק בליל טרי, למנוע הרטבה ברוק, תסיסה ועיפוש של המזון המרוכז, לאבחן פרטים חולים מוקדם יותר, למנוע ברור בתוך בליל היונקים, למנוע פחת ועוד.
- נושא הזנת היונקים עד גמילה בתערובת, לעומת בליל יונקים נבדק בעבר (עדין וחוב' 2002), ולא נמצא הבדל בצריכת

יונקים בגיל 4 שבועות הסתכם ב-450 גרם ליונק ליום.

זה רחוק מההמלצה של 900 גרם ליום במאמר הנוכחי. עלינו להבין טוב יותר, כיצד ניתן לעודד ולהגביר את צריכת המזון היבש.

האמריקאים מאמינים שצריכת מזון של יונקים תלויה בטעימות ובארומה של הסטרטר, הוא נאכל טוב יותר כשהוא מכופתת היטב ולא מתפורר בקלות.

תערובת סטרטר בארה"ב מכילה, בין השאר, מזונות כמו קליפות תפוזים מיובשות, גרעין שיבולת שועל לחוץ היטב שנחשב לטעים יותר ליונקים (עד 20% מהסטרטר), מולסת קנה סוכר (עד 5% מהסטרטר) ובנוסף גרעיני תירס גרוסים (כ-50%), כוספת סויה (כ-20%).

בסה"כ ערכים תזונתיים דומים למקובל בארץ כולל מיקרו ומקרו אלמנטים וויטמינים.

במקרה זה במיוחד, חשוב לבחון את הרעיון בתנאי הארץ עם דגש על איכות והרכב תערובת הסטרטר. ■

המזון היומיומי, בתוספת גובה השכמות, בשכיחות המחלות ובתוספת המשקל בעגלים הזכרים. לעומת זאת, נמצא יתרון בהזנת תערובת בתוספת המשקל של הנקבות של כ-12% (4.6 ק"ג משקל גוף יותר).

- אין ספק שממשק וניהול מעולה של היונקיה הנם ערובה להצלחה.
- להערכתך, החיסכון המוערך בתנאי הארץ דומה למוערך במאמר, כולל חיסכון בתחליף החלב ובעבודת העובד ביחס של 30:70 בהתאמה.
- לצערי, אין במאמר נתונים מדויקים על לוח ההגמעה ששימש אותם בניסוי מעבר לנכתב לעיל, פניות רבות מצדי לכל הכותבים, טרם נענו.
- לגבי השאלה המרכזית, האם כדאי להקדים את מועד הגמילה?, נראה לי שהנושא הוא מעניין וחשוב לבדיקה. בניסוי מבוקר שנערך ברפת פלמחים נמצא שצריכת המזון של תערובת סטרטר או של בליל